

BEKSTVO

Helen van Rojen

S holandskog prevela
Olivera Stanojević-Virinha

Laguna

Naslov originala

Heleen van Royen

DE ONTSNAPING

Copyright © Heleen van Royen, Amsterdam 2006

Copyright © Foreign Media Books bv, Amsterdam 2006

Translation Copyright © 2007 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za Tona

„Izgleda da zvezde ponovo liče na neku plačljivu
baladu i svako veče psi štимуju svoje napukle violine.
Tuzi ne dajem prostora, ne dozvoljavam da se približi.
Na mom srcu je hiljadu metara snega.“

Sirka Rurka – *Pas plače u snu*

„Acting is not very hard.
The most important things
Are to be able to laugh and cry.
If I have to cry, I think of my sex life.
And if I have to laugh,
Well, I think of my sex life.“*

Glenda Džekson, glumica

---

* „Gluma nije tako teška. Najvažnije je umeti zaplakati i nasmejati se. Kad treba da zaplačem, pomislim na svoj seksualni život. A kad treba da se smejem, pa, pomislim na svoj seksualni život.“ (Prim. prev)

Nije to toliko ni bitno, ali brat mi je umro. Zemlja se još okreće oko svoje ose. Majka još uvek veruje u Boga. Otac i dalje ništa ne zna.

Džimi počiva na svom krevetu ispod koga su rashladni uređaji. Sutra stiže sanduk za pogreb, biće sahranjen. Sve će se odvijati tačno onako kako je sam želeo. Sve sam do detalja zapisala i predala čoveku iz Pogrebnog zavoda. Iznenadio se što ja vodim glavnu reč; ispričah da su mi roditelji razvedeni i da mama nije u stanju da to obavi. Čudno mi je što takav slučaj već nisu imali.

Mama je zahvalila Bogu zato što je Džimija uzeo pre nego što je doktor stigao. Džimi je rekao doktoru da hoće injekciju. Imao je devetnaest godina a iduće nedelje bi napunio dvadesetu, bio je odrastao. Mama je smatrala da je to užasno. Rekla je da tako nešto samo Bog može odlučiti, a ne Džimi. Brat je odgovorio da Bogu ne bi smetalo ako nešto ranije stigne kod Njega, On bi ga sigurno razumeo.

Mama nije bila baš sigurna u to. Promenila je molitvu po ko zna koji put. Prvo se molila da Džimi ozdravi. Kada je bilo jasno da to neće uspeti – brat je težio samo četrdeset pet kilograma, jedva je mogao da stoji na nogama, otpisali su ga – upitala je Boga hoće li da ga spase muka posle njegovog dvadesetog rođendana. Mislim da se mama nadala da bi nekako bilo manje strašno izgubiti sina od dvadeset godina nego sina od devetnaest. Možda je već vežbala i ispred ogledala.

„Koliko ti je sinu godina?“

„Dvadeset.“

To je kraći odgovor, naravno, to je ugodnije i zaista zvuči kao da je bio stariji nego što jeste.

Kada Bog opet nije hteo da usliši njenu molitvu i kada je Džimi pozvao doktora, onda se iz sve snage molila da dragi Gospod Bog, u ime božje, dođe po Džimija i odvede ga pre nego što doktor dođe, dvadeseti rođendan ne mora ni da osvane.

Ta molitva je uslišena. Noćas je umro. U snu. Bar je tako glasila zvanična izjava. Spokojno je otišao na onaj svet.

Bilo je čudno što se mama zbog toga obradovala. „Zar ne vidite?“, rekla je meni i Kaitlin. „Zar to sada ne vidite? To je Gospod. Kada je u pitanju nužno zlo, onda je On stvarno uz nas. Amin.“

Ne razumem je. Nemam taj osećaj da On postoji i uopšte ne osećam da je uz nas. Da sam Bog i da je trebalo da uslišim jednu od tri molitve, što mi se ne čini tako preteranim brojem, tačno bih znala za koju bih se odlučila. Džimiju bih poštedela život. Nije bio loš momak. Nije imao na savesti ništa zbog čega bi se moglo reći: zaslužio je da umre.

PRVI DEO

Odlazim

PRVO POGLAVLJE

Muž mi spava, a ja sam budna. Potpuno budna. Oči su mi zatvorene, ali mogu i da ih otvorim, to i nije važno. Pridižem se i gledam na stranu. Muževljeva usta su poluotvorena, a na čelu mu sijaju graške znoja. Desnu šaku stežem u pesnicu i nokte zabijam u dlan. On ništa ne zna. Ne zna koliko već noći ovako budna ležim pored njega. Ne zna da ponekad mislim na čudne stvari. Potajno s nadom zamišljam da otvara oči i nežno me uzima u naručje, i kako se usuđujem da mu onda sve, ama baš sve kažem, da me zatim umiruje i kaže kako me razume. Da nije tako strašno. Da se ponekad i on tako oseća. Da se zatim strast rasplamsava i da vodimo ljubav kao da je prvi put.

To se ne događa. Paul nikada ništa ne primećuje. Paul spava. Paul hrče. On je srećan, bar mi se tako čini. Mislim da on misli kako sam i ja srećna. Rado bih ga iz sna probudila jednim dobrim udarcem. Ideja je primamljiva.

Šapućući izgovaram šta mislim: „Došlo mi je da te odalaimim po licu.“

Vrlo jako, iz sve snage. Da ga udarcem pesnice tek tako prodrmam iz sna. Kako bi reagovao? Da li bi skočio iz kreveta ili bi mislio da sam neki provalnik? Da li bi poleteo i uzvratio udarac ili bi me samo zaprepašćeno posmatrao?

„Ah, izvini. Odjednom sam dobila želju da ti udarim čušku. Smatrala sam da bi našem braku dobro došao neki nov podsticaj.“

Ponekad dela govore više od reči.

Dišem duboko i opuštam pesnicu. Neću noćas. Možda sledeće noći. Ponovo ležem. Oči treba da se zatvore, moram da spavam. Nije mi ništa, nemam neki značajan problem, jednostavno ne moram da preterujem. Sutra ujutro će sve biti dobro. Kada svane, izgleda manje strašno.

Posle pola minuta ponovo se uspravljam i sedam. Pobogu, pa nisam baš takav slabić, hoću da učinim nešto konkretno. Uvek samo to razmišljanje, uvek samo ta nedoumica i nikada akcija. Tako će mi život prohujati, tako nikada ništa neću postići niti postati neko.

Ponovo stežem desnu pesnicu. Žmirim, povlačim lakat unazad baš kao da odapinjem strelu, čekam dve-tri sekunde i odjednom, kao da neko drugi preuzima kormilo, pesnica mi leti napred i suprug je pogođen u slepoočnicu.

Glava mu se trza, duboko udiše vazduh. Za trenutak mislim da se uspravlja, ali to se ne dešava, okreće se od mene i uz hrku ispušta dah. Sve vreme su mu oči zatvorene, jednostavno i dalje spava. Rođena žena ga je zveknula po glavi, ali on se ne trudi ni da se probudi.

Šta da radim? Da ga udarim još jednom, ali jače? Možda nekim tvrđim predmetom. U prozoru stoji vaza sa suvim cvećem.

Ne može. Jedan udarac možeš slučajno da zadaš, može biti reči o snu, noćnoj mori, možda se privremeno nalaziš u nekom polustanju između sna i jave. Ali vaza koja leti u petnaest do četri i lomi se u paramparčad u bračnom krevetu, dok na čelu tvog muža raste čvoruga, to se ne može lako objasniti. Možeš reći da ti je vaza odavno dosadila. Šansa da će ga obrazloženje zadovoljiti vrlo je mala, čak i ako to nije laž. Vaza mi je već dugo dosadna. Uostalom, suvo cveće takođe.

Tu kombinaciju mi je kćerka kupila iz *Blokerovog* kataloga, to je bio poklon za Majčin dan. Od svih poklona koje žena dobija u svom životu, pokloni za Majčin dan daleko su najodvratniji. Kao da svet hoće da ti nabije na nos da ti ništa više lepo ne treba jer si majka. Taj pleteni šal možda će jednom postati i

moderan, nikada se ne zna. Ogrlica od nebojene gline idealna je za tvoj vrat. Mama, okači je jednom o vrat, zar ti se ne sviđa? Tako sam se puno trudila, perlice ću jednom prilikom prelakirati pa će se sijati.

Onaj ko leži budan i oseća unutrašnju potrebu da poklon od keramike za Majčin dan razbije o glavu svome mužu ima o čemu i da razmišlja.

Mora da postoji neki razlog.

Znam taj razlog. Duboko u sebi, i to već mesecima, možda i godinama, tačno znam šta je problem. Nesrećna sam. Možda su to krupne reči. Nesreća navodi na velike emocije, a one nedostaju. Postoje grafikoni s oštrim vrhovima, dubokim padovima i ravnom linijom između. Ja sam ta ravna linija. Horizontalna. *Immer gerade aus. Nicht himmelhoch jauchzend, nich zum tode betrübt.**

Imam muža, dvoje dece i vlastitu kuću, zdrava sam, oni takođe, dobro nam je, sve imamo. Ponekad posmatram s rastojanja i uzalud čekam ganuće koje, izgleda, treba da se pojavi uporedo s razmišljanjem o svojoj porodici. Zašto toga kod mene više nema? Kada su mi deca tek bila rođena, išla sam ispunjena ljubavlju. Bili su tako zavisni, bili su životinjice, toliko sam ih volela, deset, dvadeset puta na dan nadolazile bi mi suze na oči.

Suze su mi nestale. Moram da ih volim, moram da uživam u njima; pre nego što shvatiš, porasli su. Treba više da se potrudim, da sastavim neku listu, to moram. Ovako dalje ne može, danima, noćima, polako ludim. Kasnije ću ih još mrzeti, kao što ponekad mrzim Paula. Ne stalno, ali ipak. Kada bi znao, uplašio bi se.

* Nem.: Samo pravo. Ne kličem do neba, a nisam ni preterano žalosna. (Prim. prev.)

DRUGO POGLAVLJE

Upravo sam pomislila da sam voz. Onaj koji se nekada kretao u izlogu prodavnice igračaka. Svaki put tera isti krug, uvek staje na istim stanicama. To sada i ja radim. Hukćem od kuće do škole, od škole do kancelarije, od kancelarije do samoposluge, od samoposluge ako mogu do mame, jer je i ona sama; između toga deca treba da odlaze i da se vraćaju s jahanja, plivanja; svlačenje, oblačenje i opet kući; eto ti: pravi sjaj moga života.

I ako ovo nije dovoljno uzbudljivo, tu je i održavanje domaćinstva. Jednim je domaćinstvom vrlo teško upravljati. To je običan poduhvat koji je davno započet, s vremenom raste i nikada se ne završava. U određenom trenutku, ako imaš peh da doživiš duboku starost, domaćinstvo postaje manje, ali to ide paralelno s gubljenjem sposobnosti za njegovo održavanje.

Moja baka je umela po dve nedelje da kupuje poštansku marvicu, a onda bi se tri nedelje preispitivala da li je kupila odgovarajuću. Nekada sam nalazila da je to smešno, danas je razumem bolje nego ikada. Već neko vreme domaćinstvo me plaši. To je zbog muža.

Nedavno je Paul svoj posao organizovao tako da tri dana radi kod kuće. Njemu je prelepo, ali meni uopšte nije. Prati me kao jastreb i na sve stavlja primedbe. Po njemu sve radim potpuno pogrešno. I suviše sam aljkava, i suviše nepažljiva, i sve više zanemarujem stvari. Zato je napravio „Kompletan plan za održavanje domaćinstva porodice De Hrot“.

Počeo je s aparatima: aparat za kafu, usisivač, mašina za veš, sušilica, mašina za sudove, frižider, zamrzivač, mašina za šišanje trave, kompjuter, friteza, pegla. To što se sa svim ovim aparatima zamajavam, mom mužu nije dovoljno, moram i da ih održavam. Paul je uzeo uputstva za upotrebu – sve ih je sačuvaovao – i za svaki aparat zapisao kako da ga održavam u savršenom stanju.

Sklona sam zaboravnosti, ali održavanja su potrebna, nekada svakodnevno, nekada nedeljno, nekada mesečno ili godišnje. Aparat za kafu i pegla moraju se čistiti od krečnjaka; iz sušilice i mašine za veš redovno se moraju odstranjivati vlakna, za to služe specijalne odvodne cevi koje treba da odšrafiš, tu se nalazi prljavština koju moraš ukloniti; u međuvremenu, mašina za veš čak ima i digitalni program upravljanja, koji s vremena na vreme nekako treba da doteraš; zamrzivač moraš na vreme da odlediš; frižider treba jednom nedeljno prati; mašina za šišanje trave mora da se podmazuje a noževi da se oštire; masnoću u fritezi možeš najviše deset puta da upotrebiš; usisivač ima filter koji moraš da istreseš, punu kesicu treba naravno baciti i zameniti novom; kompjuter moraš da obnavljaš, kako hardver tako i softver.

Od svih aparata najveći remont potreban je kompjuterima, da poludiš od svega toga, pravo je čudo ako rade, a ako ne rade, otkrivanje i ispravljanje grešaka traje danima. Mreže se spontano prekidaju, internet veze otkazuju, zaštitni zidovi su tako dobri da blokiraju i ulazni i izlazni saobraćaj.

Kada je muž uneo održavanje domaćinstva u raspored, prešao je dalje na deo „Održavanje domaćinstva – uopšteno“. Tu spadaju: presvlačenje kreveta, okretanje dušeka, pranje prozora, specijalno održavanje drvenog patosa. U „Administraciju“ spadaju: redovno plaćanje računa, podešavanje osiguranja, podnošenje bolesničkih računa osiguranju, popunjavanje obrazaca za vraćanje poreza i povraćaj novca. Pod stavkom „Prevoz“: auto. „Julija“, piše, „ove godine jednom, za promenu, nemoj da

zaboraviš, kasnije ćeš opet negde imati peh da staneš pored puta. Auto mora posle svakih deset hiljada kilometara na tehnički pregled, treba da se registruje, redovno kontroliši gume, to štedi benzin. Biciklima je takođe potreban remont, prednja i zadnja svetla na dečjim biciklima češće su polomljena nego cela. To je *opasno po život*.“ Zadnje reči je napisao kurzivom i podvukao. „Bašta“: trava treba da se šiša i čisti a za to imamo specijalan alat, travnatom prekrivaču je potrebno đubrivo, korov treba odstraniti. P.S.: Kada ćemo da očistimo đubre iz jezerceta?

Nekada smo u dvorištu imali jezerce koje su, po mom nalogu, nasuli. Imali smo osamnaest zlatnih ribica, koje nikada nisi mogao da vidiš, voda je ličila na neki mlečni proizvod; pokušaj jednom da vodu u jezercetu održiš bistrom, to je doživotna obaveza, u međuvremenu možeš na tome da diplomiraš, zbog toga su ljudi dogurali do ludnice. Kada se desi da neki opasan zatvorenik pobegne, uvek pomislim: sigurno je i ovaj nekada imao jezerce koje nije mogao da održava bistrom; jezerceta mogu čoveka da unište, stanari u zgradama o tome pojma nemaju; jezerceta treba zabraniti; industrija za pravljenje pumpi, filtera i praška radi punom parom, vodu iz jezerceta možeš da daš u rasadnik na testiranje, objasni ti to jednom dehidriranom izbeglici iz nekog proizvoljnog kampa, bilo gde na svetu; u našoj zemlji podmetnu ti prašak koji košta na stotine evra i koji treba da rastvoriš i ravnomerno pospeš po površini jezerceta, leti drugačiju vrstu nego zimi, s ishodom da jezerce nije bistro niti će ikada biti, pa čak ni ako iz frustracije postaviš i sve ružne filtere i pumpe. I ako se, kao posledica svega, u tvom mutnom jezercetu udavi dvodogisnje komšijsko dete, a ti mu na sahranu odneseš svetloplavi balon u obliku mece i pustiš ga da odleti u vazduh, onda je veselje potpuno upropašćeno, pazi šta ti kažem.

Paul je sve uneo u plan, a ja sam iza svakog zadatka stavila ime. Treba sve pravilno podeliti, deca su takođe dobila zaduženja, Paulu sam predložila podelu posla. Rekao je da je Izabela suviše mala da bi zamenila masnoću u fritezi, da on radi puno

radno vreme i jedino može da održava bicikle i obavlja poslice koje su pod naslovom „Bašta“.

„Znači, sve ostalo pada na mene?“, pitala sam dok sam mahala listom formata A4.

„Kao da se sada pa pretržeš“, kaže. „Imamo kućnu pomoćnicu.“

Tada smo se posvađali. U zadnje vreme to često činimo. Svađamo se čak i zbog para, ranije to nikada nismo radili. To je zbog evra. Paul je bio užasno protiv uvođenja evra i još uvek ne može progutati da je evro ipak došao. Strašno se uzbuđuje zbog porasta cena i plaši se da će nam to doći glave.

Neki put subotom odjednom poželi da ide u kupovinu. Onda ide u *Lidl* ili *Aldi* i dođe kući s punim torbama koka-kole, sira, kobasice i čokoladnih krema nekih nepoznatih naziva koje se deci ne sviđaju. Prošlog Božića kupili smo aparat za kafu senseo. Paulu su ti specijalni kafeni filteri toliko skupi da aparat smem da koristim samo jednom dnevno. Ostali deo dana moram da pijem običnu kafu. Nema više kafe marke dou egberts, nego kafa iz *Aldija*. Naravno da ja kradom ipak pijem kafu iz aparata senseo, a upotrebljene filtere bacim u WC-šolju i onda povučem vodu.

Sedimo jedno drugom na glavi, to je to, više nikada nisam sama. Pre nego što je Paul drugačije rasporedio svoj posao, bila sam sama ponekad ujutru ili po podne. Uživala sam u tim tihim časovima. Mogla sam da radim šta sam htela. Nije da sam radila nešto specijalno, sedela bih u kadi, sanjala da sam žena Toma Kruza, konačno sam mogla na miru da pročitam novine, ali moglo se. Niko nije obraćao pažnju na mene, niko mi nije ništa tražio.

I ovo: skroz poludim od pitanja koja svi samo meni postavljaju. Većina pitanja počinje sa: „Mama, da li smem... (da se igram na plejstejšnu, da gledam televiziju, nešto slatko)?“ Zatim sledi: „Mama, gde mi je... (tašna, penkalo, četkica)?“ „Šta ćemo imati

za večeru?“, to je već svakodnevno pitanje, a Paulova specijalnost je: „Zašto nema više toalet-papira?“

Nikome ne pada na pamet da sam osoba, žena, a ne biro za informacije. Nikome ne pada na pamet da mogu mnogo više nego da brinem o prisustvu toalet-papira. Kada si tek zaljubljen, pojma nemaš. Hoćeš da se udaš, hoćeš prekrasnu haljinu i svadbu, misliš da ćeš živeti srećno i dugovečno, ulaziš slepo u to. Jednu stvar ti nisu rekli: posle braka sledi stvaranje porodice, a porodica se brine da dođe do raspada braka.

Paulu se čini da preterujem. Njegov plan za održavanje bio je jasan, po njemu je to samo pitanje urednosti. Kao da to ide samo po sebi. Ništa ne ide samo po sebi, ama baš ništa, zato sada i ležim budna u krevetu. O toliko stvari treba da razmišljam, o toliko mnogo da ne mogu sve ni da pratim, grabulja je zardala, mami, sestri Kaitlin, deci, svima je potrebno održavanje. Ako hoćeš da budeš brižan, nemaš vremena za raspremanje bračnog loma, a kamoli za otčepljivanje sopstvenih zapušanih kanala.

TREĆE POGLAVLJE

Četvrtak ujutro, deset sati. Sedim u kancelariji i imam želju da vičem iz sveg glasa. Radim u agenciji za nekretnine. To je porodični posao. Započeo ga je moj deda, tata je preuzeo firmu, a zamisao je bila da brat nastavi rad u njoj. Do toga nije došlo. Njegova smrt je bila dobar razlog, ali da je Džimi živ, ne bi ni za suvo zlato radio kod oca. Otac i on bili su kao voda i vatra. Sa mnom je drugačije, ja mogu s ocem, a osim toga: za bolje i ne znam, od kada sam završila školu, otac mi je šef.

Već je skoro i vreme da stari ode u penziju. Svoje ofucane prodajne fazone i suviše je često ponavljao. To čuje klijentela, čujem ja, jedini koji je gluv za to jeste sam tata. U međuvremenu, konkurencija ga pretiče na sve strane. To znam, u stvari to moram da znam jer mi je to posao, vodim knjigovodstvo. Prošle godine prosečno je prodavao dvanaest kuća mesečno, ove godine jedva osam. U vreme kad je bio najuspešniji – doduše, tada je još Julijana bila kraljica – prodavao je po dvadeset kuća mesečno. To vreme se više nikada neće vratiti.

Što je on tada bio nadmen! Upravo je ličio na brze momke koji ga sada u svemu preduhitre. Trebalo bi da imam samilosti prema njemu, što i pokušavam, stvarno, duboko u sebi tražim najdublju toplinu, ali nema je. Kada vidim tatu kako sedi za svojim radnim stolom od pleksiglasa, vidim jad koji čeka Paula i mene, i jedino što se u meni javlja jeste prazan smeh. Zbog njegovih odela iz kojih kipi. Zbog njegovog preliva za kosu koji je i suviše taman. U mislima svakog dana ulazim u njegovu

kancelariju i počinjem da vičem: „Tata, priznaj! Priznaj da si izgubio bitku. Baci peškir u ring! Nekada si bio uspešan poslovni čovek, imao si uspeha – zar to nije dovoljno? Neki ljudi propadaju na svim frontovima. Da li si nekada o tome razmišljao?“

Ponekad rešim da kažem svoje mišljenje. Da moja reč bude zadnja, bez obzira na posledice. Da odem kod svakog ponaosob i kažem im šta mislim. Tako nešto može biti i izazovno, ali plašim se da ako jednom počnem, više neću moći da se zaustavim i završiću promukla i usamljena, možda i u nekoj praznoj ćeliji sa stiroporom na zidu.

„Tata?“

On premešta hrpu papira i diže oči.

„Da li još uvek imaš Džimijev auto?“

„Zašto?“

„Onako, jednom bih ga pozajmila. Da li ga još uvek imaš?“

„Parkiran mi je u garaži, kod kuće. Još uvek pali, prosto neverovatno. Tojota se ne da uništiti. Povremeno ju je vozila moja kućna pomoćnica, kad nije imala svoj auto. Šta će ti?“

„Nizašta. Hoću jednog dana da se provozam, mogu li?“

„Što se mene tiče, može“, rekao je sležući ramenima. „Da sam na tvom mestu, jedino se ne bih s njom pojavio u mami-noj blizini.“

ČETVRTO POGLAVLJE

„Odlazim“, kažem svome mužu. Četvrtak uveče, pola sedam, tek što smo večerali. Deca su već otišla gore na sprat. Džim sedi na plejstejšnom, Izabela priprema sutrašnje izlaganje za školu. Sto još nije rasklonjen.

„Ideš li u teretanu?“, pita Paul. Sakuplja prljave tanjire i stavlja ih u sudoperu.

„Ne, odlazim, stvarno odlazim na neko vreme.“

„Kako to misliš?“ Paul seda. Vrata mašine za sudove ostavlja otvorena. Paulova ideja o raspremanju jeste da otvori mašinu za sudove i sve prljave sudove nagomila u sudoperu. Kada je sve u sudoperi, onda nestane, ubeđen da će tanjiri sami odšetati u mašinu.

„Šta si htela da kažeš s tim odlaženjem?“, pita Paul.

„Uskoro odlazim u inostranstvo.“

Pažljivo posmatram njegovo lice. Pričam gluposti, izmišljam na licu mesta, ali dopada mi se da vidim kako reaguje. Kada sam noću budna, to je u stvari uteha s kojom konačno zaspim. Ideja da uvek mogu da odem. Da imam dovoljno novca, da mogu uzeti Džimijev auto i nestati, samo ako to hoću.

Glavu povlači unazad tako da se pojavljuje podvaljak. „U inostranstvo, zašto mi to ranije nisi rekla? Da li je tvoj otac konačno bacio oko na nešto, ideš li s njim?“

„Nema nikakve veze s poslom.“

Paul se namrštiio.

Odlučujem da igram igru do kraja. „Tebi uopšte ništa nije jasno, zar ne?“ Ustajem i jednim udarcem zatvaram mašinu za sudove. „Tvoja žena, tvoja supruga, tvoja Julija neće više da se zajebava.“

„Možeš li normalno da se ponašaš?“

Unosim mu se u lice. „Ne, ne mogu da se ponašam normalno. Ovo je moj problem. Ne mogu više i neću više. Dosta mi je svega, nemam više volje. Razumeš li?“

Glas mi podrhtava. Glumim bolje nego što sam mislila da mogu. Zagustilo je.

„Hajde, sedi, smiri se“, kaže. „Kaži mi tačno gde ti više nije do zajebavanja.“

„Neću da sedim.“ Podbočena koračam po sobi. Moram ponovo da se saberem, ovo je dobar eksperiment. Baš me interesuje kako će se završiti.

Paul uzdiše. „Onda nemoj da sedneš. Hoću da popričamo. S ovim si me iznenadila.“

„To je i bio cilj, dragi moj. Možda misliš da je ovo neki hormonski ispad, ali slušaj šta ću ti reći: to sigurno nije. Ja odlazim.“ Hopa, odjednom je izletelo. Dobar tekst.

„U inostranstvo“, ponavlja Paul.

„Tačno.“ Ako odlaziš, onda odlaziš u inostranstvo. Pa makar to bila Nemačka ili Belgija, moraš da pređeš granicu, inače ne liči ni na šta.

„Mogu li da pitam zbog čega?“

„Možeš da pitaš.“ Sedam preko puta njega.

Ćuti on, ćutim i ja. Ništa ne kapira, ne kapira čak ni da sam ga uhvatila u mašinu. Videću ko će duže da izdrži.

„Zašto?“, opet pita Paul. „Da li je u pitanju neko drugi?“

Odjednom skačem sa stolice, koja pada na patos i odzvanja. „O bože, što smo prosti! Da li je u pitanju neko drugi? Ne, Paul, ne jebem se ni s kim drugim. Da sam to radila, možda bi i primetio, mada se i to ozbiljno pitam.“

Otvaraju se vrata dnevne sobe. Na njima stoji Izabela u papučama u obliku zeke. To je naša kćerka. Pravi trenutak, dobro usklađen, sasvim se uklapa u sliku.

Gleda u stolicu, u mene, pa u svoga oca. „U čemu je problem? Zašto pravite toliku buku?“

„Mama i ja smo se malo razgalamili. Mama ima problema na poslu“, brzo odgovara Paul.

Počinjem da se treznim. „Detetu je jedanaest godina, nemoj da si tako zaostao. Misliš da ona ništa ne kapira?“ Uspravljam stolicu. „Izabela, tata i mama se svađaju. I to se dešava.“

Paul mi dobacuje otrovan pogled. „Zar ne bi bilo bolje da decu ostavimo po strani? Hajde, dušo, idi gore u svoju sobu, skini se pa u krevet.“

Izabela gleda na svoj sat. „Tata, tek je sedam i petnaest, još je rano za krevet.“

„Potpuno si u pravu“, upadam u reč. „Idi još malo radi domaći zadatak, tata i mama će nastaviti da se svađaju, a ako ti galama smeta, pusti muziku.“

Izabela sleže ramenima i odlazi.

„Zatvori vrata!“, vičem za njom. Vraća se i zatvara vrata. Paul je zinuo od iznenađenja.

„Zar ne vidiš koliko je to bilo jednostavno? Komuniciranje. Prosto otvoreno komuniciranje. To je tako lako. Ljudi bi trebalo to češće da rade.“

Konačno ustaje, razdražen. „Boga mu poljubim, šta se s tobom dešava? Ako hoćeš...“ Pokušao je da podigne glas, ali se na vreme obuzdao. „Ako hoćeš da se ponašaš kao idiot, onda to uradi neki drugi put. Ne u prisustvu moje dece.“

Moja deca, kaže. Biološki gledano, moje jajne ćelije poverila sam pravom čoveku. Paul je savršen otac. Svoje potomke nikada neće ostaviti na cedilu, sve čini da bi ih zaštitio. Neki put u tome i preteruje, ah.

„Paule de Hrote, hoćeš li nešto da ti kažem o tvojoj deci? Žao mi ih je. Ti si jedan histeričan otac. Ti si suviše brižan i izgubio

si iz vida svaki osećaj za realnost. Ona idiotska smart lampica koju Džim uvek mora da okači o jaknu kada se igra napolju pravi budalu od njega. Sa svim tim lampicama koje trepere na njegovim rukavima, više liči na pokretnu jelku. Pa onda ta fluorescentna ulična košulja. Samo mu još fali kaciga. Ah, da, nju već ima. Kada vozi bicikl, mora da stavi kacigu na glavu, siroto dete. Znaš li u čemu je draž vožnje bicikla? Da osetiš vetar u kosi.“

„Čini mi se da smo o tome već raspravljali.“

„Da, da, znam. Ja sam jedna neodgovorna, izopačena majka. Da nije tebe, do sada bi se već trideset puta unesrećili, ali bi imali više zabave u svom kratkom životu.“

Paulov glas se spušta za oktavu niže. „Nikada sebi ne bih oprostio kada bi se nešto desilo Izabeli ili Džimu. To je sve. I sama to znaš i nije lepo da o tome sada počinješ.“

„Paule, oni moraju da žive. Kada si ti tu, ne daš im ni sekundu mira. Ti još uvek brišeš Džimovo dupe, vezuješ njegove perle, svakog dana ih pratiš biciklom u školu, za vikend ih razvoziš po svim njihovim klubovima i ostaješ da ih gledaš. Njima je jedanaest, odnosno šest godina. Džimu je skoro sedam, moraš da ih ostaviš na miru, ne možeš ih zauvek štiti.“ Ustajem. „Hoćeš li kafu?“ Paul odsutno klima glavom.

Kada smo opet seli jedno preko puta drugog, Paul počinje da trlja oči. Baš lepo. Hvata ga umor i zbunjen je. Mogu nastaviti sa svojim eksperimentom. Menjam ton.

„Paule“, kažem tiho. Pružam ruku i dodirujem njegovu. „Neću s tobom da se svađam. Ali moram da odem. Volim te, volim decu, to znaš i sam. Neki put me čak i na poslu svi guše. Zato hoću da odem.“

Pogled mu je mekši. „Da li je to možda u vezi sa... znaš na šta mislim? Ove nedelje si išla na njegov grob.“

Džimi. Uvek Džimi, svakog dana, svake nedelje, svakog meseca, svake godine. Nikada nije otišao. Svake godine 13. jula umire Džimi. Svake godine 21. jula ne postaje stariji. Naravno da mi je i to prošlo kroz glavu, ali to neću da zloupotrebljavam, svako je

u detinjstvu doživeo nešto što bi mogao da upotrebi kao razlog za svoje probleme. Ne vredi, suviše je jeftino, i suviše lako.

Mada o tome ne govorim često i priču zna samo u kratkim crtama, Paul kaže da moj život ima neku žalosnu nit. U početku našeg braka mislio je da mi može ublažiti bol svojom velikom ljubavlju prema meni. Onda se nadao da dolazak dece može da me izvuče iz senke. Nikada nije to rečima izrazio, ali morao je primetiti da to nije uspelo.

„Moguće“, kažem. „Sve je moguće. Ali kakve to ima veze? Ne radi se o prošlosti, radi se o sadašnjosti.“

„Kuda ćeš da ideš?“, pita Paul. „Možda možeš na nedelju dana da iznajmiš kućicu na Kritu. Tamo gde smo bili pre dve godine, sećaš li se, s onom lepom plažicom.“ Smeška se. „Da sam na tvom mestu, ja bih znao. Jeste nakratko, ali si potpuno na odmoru.“

Paul je uživao na Kritu. Kada bih mogla to i za sebe da kažem! Jedino se sećam tegljenja dvoje plačljive dece po paklenoj vrućini. Komarci. Prosjaćenje za sladoled. Paulova neprestana proveravanja: „Da li su deca stavila gume za plivanje? Da li si ih dobro namazala? Da li si isključila aparat za kafu? Da li su pasosi u sefu?“

Paul je voljan da me pusti da odem. Da vidim dokle mogu da idem. Teoretski, još uvek teoretski.

„Ti me još uvek ne razumeš potpuno. Ne radi se o nedelju dana. Hoću da odem. Odlazim. Na koliko dugo, još uvek ne znam, kuda, ne znam ni to, jedino znam da će to biti dug put.“

Tako je u mojim snovima. Pakujem kofer i odlazim. U vidu lastinog repa. Idem po cigarete. *Mama was a rolling stone.*

„Zašto?“ Zvuči vrlo zapanjeno. „Pa mora da za to postoji neki razlog? Nemoguće da to ozbiljno misliš. Ne možeš tek tako da odeš a decu i mene da ostaviš na cedilu. Tako mu to dođe, je l' tako ili nije?“

Polako klimam glavom. Kada sve to ovako kaže i kada sve to pred sobom vidim, ipak nešto osećam. Neki obrisi u daljini. Neki

odraz bola, nostalgiju, možda tugu, ne znam tačno, ne znam ni da li je dobro ni da li je loše.

Paul se kontroliše. To je vid njegovog karaktera koji ja koliko volim toliko i mrzim. „Kada krećeš?“, pita kratko.

Znači to tako lako ide. Daješ eksplozivno obaveštenje, a sledi hladno pitanje: kada krećeš?

Sada bi trebalo da priznam da je to bila samo igra. Da sam samo malo htela da isprobam ideju. Da ja to, naravno, ne mislim i da neću zbilja otići. „Što pre“, čujem svoj glas.

„Da li si se spakovala?“

„Nisam.“

„Jesi li već smislila kako ćeš to da kažeš deci?“

U mojim maštanjima taj deo uvek preskočim. Ostaviću pisamce u kuhinji i noću ću se kradom izvući iz kuće da niko ne primeti. Kada se probude, već ću biti daleko. „Zar ne možemo to zajedno da učinimo? Možda možemo da smislimo neki razlog zbog koga sam otišla.“

„Hoćeš da slažeš našu decu i očekuješ da i ja učestvujem u tome?“, pita Paul.

„Čini mi se da je to najbolje“, kažem slabo.

Grabi svoju šansu. „I ti smatraš da se ja ponašam suviše zaštitnički, pričaš o nekoj iskrenoj komunikaciji? Ne. Ako hoćemo to da uradimo, onda ćemo to uraditi na tvoj način. Reći ćemo im istinu. Da hoćeš da odeš bez ikakvog razloga. Iz čiste sebičnosti.“

„Ako radije hoćeš da im kažeš istinu, slažem se“, kažem. Ne usuđujem se da ga pogledam.

Paul počinje. Napada rečima, on nije čovek koji fizički napada. „Čuj, baš sam se u tebi prevario! Oduvek sam to i znao. U sebi imaš nešto bezdušno, nešto hladno, baš kao i tvoja majka. Zašto si uopšte i rađala decu?“

To se dešava onda kada hoćeš da eksperimentišeš. Saspe ti se istina u oči.

„Ja sam bezdušna i hladna, a ti si topao i dobar, je l' tako?“

„Da, ja sam normalan čovek. I dobar otac. Možeš da misliš kako sam smešan i kako preterujem, to me uopšte ne interesuje.“

Tako je samouveren. On sve dobro zna.

„E, Paule, ti si predivan otac, ja te puno cenim. Nalazim da si manje uspešan kao suprug. Možeš li da se setiš kada smo zadnji put imali seks? Po meni, bilo je to još prošle godine. Znaš li zašto mi se neće? Zbog tvoje fizičke mane o kojoj nikada ne želiš da pričaš. Paule, ja još uvek ne mogu da se naviknem na ta četiri centrimetra. To se ničim ne nadoknađuje.“

„Pokvarena ženturačo!“ U dva koraka stiže do mene. Hvata me za ramena i grubo drmusa.

„Paule, imaš problem, da li si nekada o tome razmišljao? Imaš mikropenis. Da, tako se to zove. To je mana. Budi srećan što imaš ženu i to vernu ženu. Sve te bivše devojke zbog kojih se praviš važan, nikada ti to nisu rekly, ali neosporno je da je to razlog zbog koga su prekinule...“

Njegova me šaka udara po obrazu. Grubo i snažno.

Vrištim i refleksno prekrštam ruke preko glave. Treba li da se bijem ili da bežim? Uvek sam govorila: ako me ikada neki muškarac fizički napadne, uvek ću mu istom merom uzvratiti. Presabiram se i skupljam šake u pesnice. Može i on da dobije batine.

Vrata se otvaraju. Izabela trči prema nama, Džim ostaje na vratima. Udaram pesnicama po Paulovim grudima, Izabela se provlači između nas i pokušava da nas razdvoji. „Ne, nemojte to da radite, prestanite!“

Paul se okreće i odlazi bez reči.

„Kukavice!“, vičem za njim.

Džim mi takođe trči u naručje i savija mi ručice oko nogu. Nehotično trljam užareni obraz.

„Da li te je tata udario?“, pita Izabela.

„Nije hteo namerno. To je bilo... to je zbog svađe.“

Podižem Džima u naručje.

„Da li te boli?“, pita.